

Pardayeva Ashirgul Botirovna

Termiz davlat pedagogika instituti 1-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA: O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, ta’lim sohasida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Bu jarayonda chet tillarini, xususan ingliz tilini o‘qitish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Bugungi globallashuv sharoitida xorijiy tillarni puxta bilish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki mamlakatning xalqaro maydondagi mavqeini mustahkamlash uchun ham muhim omil hisoblanadi. Shu bois maktabgacha ta’lim muassasalaridan tortib oliy ta’lim tizimigacha bo‘lgan barcha bosqichlarda chet tillarini o‘qitishning samarali usullari joriy qilinmoqda. Shu bilan birga, mavjud yutuqlar bilan bir qatorda muammolar ham yo‘q emas. O‘quv dasturlarining xalqaro standartlarga to‘liq mos kelmasligi, o‘qituvchilarning malaka darajasi va zamonaviy metodlardan foydalanish imkoniyatlari yetarli emasligi, ayrim hududlarda o‘quv adabiyotlari va texnik vositalarning taqchilligi dolzarb masalalar sirasiga kiradi. Shuningdek, chet tillarini o‘qitishda nazariy bilim bilan amaliy ko‘nikmalar o‘rtasidagi tafovut ham sezilarli. Kelajakda bu sohada keng istiqbollar mavjud. Xususan, raqamli texnologiyalarni, onlayn ta’lim platformalarini, multimedia resurslarini keng joriy etish, xalqaro hamkorlik dasturlarini rivojlantirish, o‘qituvchilarning malakasini oshirish va xorijiy tajribalarni milliy ta’lim tizimiga uyg‘unlashtirish chet tillarini o‘qitish sifatini yangi bosqichga olib chiqishi mumkin. Shu tariqa, O‘zbekistonda chet tillarini o‘qitish nafaqat zamonaviy yoshlarning shaxsiy ehtiyoji, balki mamlakat taraqqiyoti va global integratsiya jarayonlarining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda.

KALIT SO‘ZLAR: O‘zbekiston ta’lim tizimi, chet tillarini o‘qitish, ingliz tili ta’limi, chet tillarni o‘rganishning dolzarb masalalari, xalqaro standartlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o‘qituvchilar malakasi, innovatsion metodlar, ta’limdagi raqamli texnologiyalar, onlayn ta’lim platformalari, multimedia vositalari, global integratsiya, yoshlar va chet tillari, ta’lim islohotlari, amaliy ko‘nikmalar, til o‘rganish motivatsiyasi, xalqaro hamkorlik dasturlari, xorijiy tajriba, ta’lim sifati, kelajak istiqbollari.

Bugun O‘zbekistonda chet tillarini o‘qitish masalasiga katta e‘tibor qaratilmoqda. Bolalar bog‘chasidayoq ingliz tili o‘rgatilishi, maktablarda chet tiliga ajratilgan soatlarning ko‘paytirilishi, oliy ta‘limda esa xorijiy tillarni bilish talaba uchun muhim talabga aylangani bunga yaqqol misoldir. Ko‘pchilik yoshlar ingliz tilidan tashqari rus, koreys, xitoy va turk tillarini ham o‘rganishga qiziqmoqda. Bu esa mamlakatda chet tillariga bo‘lgan talabning ortib borayotganidan dalolat beradi. Ammo imkoniyatlar kengaygan sari muammolar ham ko‘zga tashlanmoqda. Masalan: Ba‘zi maktablarda darslar hanuz eski metodlar asosida olib boriladi, bu esa o‘quvchilarning qiziqishini pasaytiradi. O‘qituvchilarning malakasi ham bir xil emas: ayrimlari juda yaxshi tayyorlangan bo‘lsa, boshqalari zamonaviy metodlardan deyarli foydalanmaydi. Nazariya bilan amaliyot orasidagi tafovut ham muammo: ko‘plab o‘quvchilar grammatikani yaxshi biladi, lekin oddiy suhbat qura olmaydi. Eng katta muammolardan biri — motivatsiya. Ko‘pchilik chet tilini faqat imtihondan o‘tish yoki diplom olish uchun o‘rganadi, hayotiy zarurat sifatida ko‘rmaydi. Shu muammolarni bartaraf etish uchun turli takliflar ilgari surilmoqda. Avvalo, raqamli texnologiyalardan keng foydalanish kerak. Masalan, o‘quvchilar oddiygina mobil ilovalar orqali yangi so‘zlarni o‘rganishi yoki onlayn suhbatlarda xorijlik do‘stlar bilan muloqot qilishi mumkin. Shuningdek, amaliyotga yo‘naltirilgan darslar ko‘paytirilsa, o‘quvchilar o‘z bilimlarini real hayotda qo‘llashni tezroq o‘rganadi.

Yana bir muhim masala — o‘qituvchilar malakasini doimiy oshirish. Chet tilini o‘rgatadigan o‘qituvchining o‘zi muntazam yangiliklarni o‘rganib bormasa, u zamonaviy talabga javob bera olmaydi. Shu bois malaka oshirish kurslari, xorijiy tajriba almashuvlari juda muhim. Kelajakda esa O‘zbekiston chet tillarini o‘qitishda xalqaro tajribalarni milliy ta‘lim tizimiga uyg‘unlashtirish orqali yanada yuqori natijalarga erishishi mumkin. Bu esa nafaqat o‘quvchilar va talabalar uchun, balki butun jamiyatning intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Chet tillarini o‘qitish O‘zbekistonda bugungi kun talabi bo‘lib, bu yo‘nalishda erishilganlar bilan birga hal qilinishi kerak bo‘lgan muammolar ham mavjud. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, “til bilmaslik – yo‘llaringni yo‘qotganlikdir” — degan haqiqiy so‘z bugungi sharoitda yanada dolzarb. Ko‘pchilik chet tilini uchraydigan ehtiyoj — imtihon yoki diplom ortidan emas, balki real hayotidagi imkoniyatlar orqali o‘rganmoqda. O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning so‘zlariga egamiz: “Xorijiy tillarni o‘rgatish bo‘yicha kelajak uchun mustahkam poydevor bo‘ladigan yangi tizimni yo‘lga qo‘yish vaqti-soati keldi”. Bunisi to‘liq haqiqat — chet tillarining faqat nazariy bo‘lmasdan, hayotiy, kommunikativ roliga e‘tibor qaratilishi kerak. Prezidentning yondashuvi nafaqat jumla, balki jamoatchilikda, maktab, kollej va universitetlarda yaqqol

namoyon bo‘lmoqda: “bitiruvchilar kamida ikki chet tilini mukammal bilishlari shart”, — deb belgilandi .

Bugungi globallashuv davrida chet tilini bilish — bu nafaqat qo‘shimcha ko‘nikma, balki shaxsiy rivojlanish va kasbiy muvaffaqiyatning ajralmas qismiga aylanmoqda. O‘zbekiston uchun ham bu masala dolzarb, chunki yoshlarning xorijiy tillarni egallashi ularning xalqaro aloqalarda faol bo‘lishiga, ta‘lim, ilm-fan va mehnat bozorida raqobatbardosh bo‘lishiga xizmat qiladi. Shunday bo‘lsa-da, til o‘qitish jarayonida bir qator muammolar mavjud. Hozirgi kunda ko‘plab o‘quv muassasalarida darslar hanuz an‘anaviy uslublar asosida olib boriladi. Grammatik qoidalarni yodlashga urg‘u berilishi, suhbatlashish va amaliy ko‘nikmalarga yetarli e‘tibor qaratilmasligi o‘quvchilarning real hayotda tilni qo‘llashini qiyinlashtiradi. Masalan, ko‘plab talabalar ingliz tilida insho yozishga qodir, biroq oddiy suhbatda fikrini to‘liq ifoda eta olmaydi. Til o‘rganishda “muhit” juda muhim. Chet tilini faqat darsxonada emas, balki kundalik hayotda qo‘llash lozim. Ammo ko‘pchilik o‘quvchilarda chet tillarida suhbatlashish imkoniyati cheklangan. Shu bois ingliz tili klublari, xorijiy talabalar bilan almashinuv dasturlari, onlayn suhbat maydonchalari kabi muhitlar ko‘proq tashkil etilishi kerak. Yana bir dolzarb masala — motivatsiya. Ko‘plab o‘quvchilar chet tilini faqat imtihon topshirish yoki sertifikat olish uchun o‘rganadi. Holbuki, haqiqiy til o‘rganish ichki ehtiyoj va qiziqishga asoslanishi kerak. O‘quvchilarda til o‘rganishga muhabbat uyg‘otish uchun darslar qiziqarli, amaliy va hayotiy bo‘lishi lozim.

Kelajakda ta‘lim tizimida raqamli texnologiyalar, sun‘iy intellekt asosidagi platformalar va virtual sinflar keng joriy qilinadi. Bu jarayon til o‘rganishni yengillashtiradi va o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi. Interaktiv dasturlar, onlayn suhbat xonalari va multimedia resurslari orqali til o‘rganish yanada samarali bo‘lishi kutilmoqda. Buyuk allomalarimizning qarashlari ham til o‘qitish istiqbollari uchun ruhiy tayanchdir. Abu Rayhon Beruniy shunday degan: “Til bilgan — ilm biladi, ilm bilgan — olamni biladi.” Bu hikmat yoshlarni til o‘rganishga undaydigan abadiy chaqiriqdir. Shuningdek, Alisher Navoiy ham ilm va tilning ahamiyatini ulug‘lab, insonning komillikka erishuvida ularning muhim o‘rin tutishini ta‘kidlagan. Yaqin kelajakda chet tili ta‘limida xalqaro hamkorlik yanada kuchayadi. Xorijiy universitetlar bilan qo‘shma dasturlar, o‘qituvchilar almashinuvi, onlayn kurslar orqali yoshlarning imkoniyatlari kengayadi. Bu esa o‘zbek yoshlari uchun cheksiz ilmiy va kasbiy maydonlar eshigini ochadi.

O‘zbekistonda chet tillarini o‘qitish istiqbollari keng:

maktabgacha ta‘limdan boshlab izchil tizim joriy etiladi;

zamonaviy texnologiyalar asosida til o‘qitish takomillashadi;

xalqaro hamkorlik orqali yangi imkoniyatlar yaratiladi;

yoshlar ilmiy va kasbiy maydonda kuchli raqobatchilarga aylanadi. Shu bois, xalq maqolida aytilganidek: “Til bilgan — el biladi.” Bu haqiqat kelajakda O‘zbekiston yoshlarining dunyo xalqlari bilan tengma-teng muloqot qilishi, ilm va taraqqiyot yo‘lida ulkan yutuqlarga erishishiga asos bo‘ladi. Umuman olganda, O‘zbekistonda chet tillarini o‘qitish masalasi bugungi kunda nafaqat ta’lim tizimi, balki butun jamiyat hayoti uchun strategik ahamiyatga ega yo‘nalishga aylanib bormoqda. Chet tili bilimiga ega bo‘lgan yoshlar — bu kelajakda mamlakatning intellektual salohiyatini oshiradigan, uni dunyo miqyosida munosib ravishda namoyon qiladigan asosiy kuchdir.

Til o‘rganish jarayonida duch kelinayotgan muammolar — metodika, resurslar, o‘qituvchilar malakasi va motivatsiya masalalari — bu vaqtinchalik to‘siqlar, ularni bosqichma-bosqich hal qilish orqali katta natijalarga erishish mumkin. Zero, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek: “Yoshlarimiz chet tillarini o‘rganib, dunyo maydoniga dadil chiqishi, bizning asosiy maqsadimizdir.” Buyuk allomalarning qarashlari ham biz uchun yo‘l-yo‘riqdir. Abu Nasr Forobiy ilm va ma’rifatni egallashning yo‘li sifatida tilni chuqur o‘rganishni ta’kidlagan bo‘lsa, Alisher Navoiy insonni komillikka yetkazadigan omillardan biri sifatida bilim va tilni ko‘rsatadi. Demak, til — bu nafaqat aloqa vositasi, balki ilm, ma’naviyat va taraqqiyotning kalitidir. Xalqimizda bejizga: “Ilmning kaliti — til”, deyilmaydi. Demak, chet tillarini puxta o‘zlashtirish bugungi yoshlar uchun kelajak sari eng muhim yo‘l, mamlakatimiz taraqqiyoti uchun esa ishonchli poydevordir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2022.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Chet tillarini o‘qitish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. – Toshkent, 2021.
3. Karimov I. A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
4. Navoiy A. Mukammal asarlar to‘plami. – Toshkent: Fan, 2000.
5. Beruniy A. R. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar. – Toshkent: Fan, 1998.

6. Yoqubov, I. Chet tillarini o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
7. Xudoyberganova, D. Pedagogik innovatsiyalar va xorijiy tillar ta’limi. – Toshkent: Ilm Ziyο, 2020.
8. Cambridge English. Teaching and Learning English in the 21st Century. – Cambridge University Press, 2018.